

Lemvig by eller landdistrikterne, som har haft indflydelsen på banen. Ingen steder er der en behandling af bestyrelsens sammensætning. Til gengæld slipper man for en detaljeret gennemgang af banens vogne og lokomotiver, et emne, der er meget yndet hos mange jernbanehistorikere. Behandlingen heraf sker i en særskilt publikation: Vemb-Lemvig-Thyborøn Jernbanes rullende materiel gennem 100 år.

Mens P. Thomassens bog således må betegnes som en god og læseværdig fremstilling, er det vanskeligt at fortå, at samme forfatter sammen med Jens Koefoed har udgivet den lille bog: Omkring tertiærdriftens tidligste år. Bogen rummer dels nogle erindringer fra den første stationsforvalter i Lemvig, hvor han var i 3 år, dels en beskrivelse af banen fra 1879, skrevet af en københavnsk journalist. Begge stykker er i bedste fald ligegyldige.

Chr. R. Jansen

Holger Rasmussen: *Bernhard Olsen. Virke og Værker*. (Nationalmuseet, 1979). 305 s.

Man må ikke af titlen lade sig forlede til at tro, at bogen er en biografi. Den skildrer oprettelsen og udviklingen af Dansk Folkemuseum og Frilandsmuseet, men det er så nøje forbundet med Bernhard Olsens person, at det ikke kan skilles fra ham, og det er naturligt, at den første samlings nuværende leder har søgt at vise, hvorledes denne betydningsfulde del af Nationalmuseet er vokset frem. Det var den kunstindustrielle udstilling 1879, der blev den ydre anledning til oprettelsen af Folkemuseet, og det er vigtigt at fremhæve, at det bragte tre nyheder, som Bernhard Olsen siden fastholdt. Den første var udstillingen i samlede interiører, den anden, at det var yngre sager (fra

tiden efter 1660), hovedvægten blev lagt på, og den sidste, at det var de folkelige lag, især bondestanden, hvis kulturhistorie blev fremdraget. Senere kom også byerne med, særlig deres håndværkere, hvis lavssager nu udgør en smuk del af samlingen.

Bernhard Olsen var inspireret af sin svenske kollega Artur Hazelius, og det ledende synspunkt var det etnologiske efter den opfattelse, tiden havde. Det er senere uddybet og forfinet, ikke mindst af Holger Rasmussen selv.

Man skulle tro, at oprettelsen af den nye samling ville blive fulgt op med al mulig støtte, men sådan gik det ikke. Det er her ikke stedet til at opregne al den modgang, den måtte igennem, men det kan ikke undgås at nævne arkæologen Sophus Müller. Med en energi, der nu forekommer uforståelig, stillede han sig afvisende over for Bernhard Olsens arbejde, og den samme holdning viste han mod de museer uden for hovedstaden, som fulgte Bernhard Olsens tankegang i indsamling og ordning af de erhvervede sager. Tiden har nu afgjort striden til fordel for de sidste, og ingen vil nu undvære Folkemuseet og dets fæller rundt om i landet. Skulle man endelig rette en kritik mod Bernhard Olsen, måtte det blive den, at han forsømte det hjemlige kunsthåndværk, som dog også var en del af dansk kulturhistorie. Det kan delvis forklares ved, at udstillingen 1879 også blev et udgangspunkt for Kunstindustrimuseet i København, så Folkemuseet kunne overlade denne del af fortidens liv til det, men samtidig har interessen for bondens kultur været næret af en romantisk stemning, da forskellen mellem land og by for 100 år siden endnu var så kendelig, at bonden kunne omgives med en glans af primitivitet, byernes befolkning savnede. Derfor blev der også samlet ind fra de landsdele, der var afstået, så man kun-

ne vise alle de forskelle, bondekulturen rummede.

Det er imidlertid muligt også at anlægge et videre syn på fremkomsten af Dansk Folkemuseum netop på denne tid. I den sidste tredjedel af forrige århundrede var gårdejerne på vej fremad, politisk vendt mod resterne af de nationalliberale og med krav om parlamentarisk magt, økonomisk båret af andelsbevægelsen og kulturelt af højskolerne. Det er nærliggende, at denne gruppe af befolkningen måske kun ubevidst savnede et museum, der kunne vise dens forudsætninger og fremskridt, og Bernhard Olsen blev den, der virkelig gjorde tanken. Havde han ikke været der, ville et museum for bondens kultur alligevel været kommet, omend forsinket og under en anden form. Nu er samfundet et andet, da det gælder om at vise arbejderens fortid, og tanken om denne opgave er allerede fremsat.

Helge Søgaard

Kai Edvard Larsen: *En sønderjydsk pressemand*. (Wøldike, 1979). 171 s., ill.

Fhv. redaktør Kai Edvard Larsen, Sønderborg, har efterhånden et større historisk forfatterskab bag sig. I denne bog biograferer han Dybbøl-Postens redaktør Andreas Grau (1883-1935), som han selv har arbejdet sammen med i ungdommen. Andreas Grau var den yngste af de sønderjyske førere under fremmedherredømmet. Som ganske ung blev han den ledende i et ungdomsforeningsarbejde. Det var en vigtig organisationsform, som den danske bevægelse relativt sent tog op. Desuden blev Grau pressemand som mange andre af de sønderjyske ledere. Bogen om ham er blevet en velskrevet og letlæst fremstilling, som giver et le-

vende billede af Graus liv og tid og af hans politiske indsats, uden at udtrykke kontroversielle meninger. Af utrykt kildemateriale er brugt Graus privatarkiv; men mærkeligt nok har forfatteren ikke udnyttet de mange breve fra Grau, der findes rundt om i andre private personarkiver i Rigsarkivet og landsarkivet i Åbenrå.

Dorrit Andersen

Knud Thestrup: *Alberti* (Det Schønbergske Forlag, 1979). 199 s., 134,50 kr.

Mens Knud Thestrup 1968-71 var justitsminister, passerede han dagligt et portræt af sin forgænger P. A. Alberti, som altså ikke er udslettet i ministeriets hukommelse. Det har inspireret Thestrup til at skrive en bog om Alberti, med hvem han anfører at have det til fælles, at han har brugt megen tid i sparekassernes tjeneste samt siddet i (tysk) fængsel. Grundlaget er dels åbne kilder som Rigsdagstidende, Ugeskrift for retsvæsen og arkivalske i form af visse procesakter i Landsarkivet f. Sjælland. På forhånd skulle man synes, at en jurist og politiker som Thestrup havde gode forudsætninger for at analysere både Albertis kriminelle transaktioner og hans virksomhed som justitsminister. Desværre skuffes man. Udredningen af Albertis besvigelser refererer stort set dommen og dens præmisser uden egentlige forsøg på at forklare for ikke-regnskabskyndige, hvad det egentlig var, Alberti foretog sig (f.eks. Det Scholdanske-Cloettaske byggeforetagende, s. 32-34). Forklaringen på, hvorfor besvigelserne kunne gå upåagtet hen, bygger fortrinsvis på senere trafikminister Hassing Jørgensens redegørelse, der ordret citeres i lange passager. På samme måde gælder det, når rettergangens